

EXPERIÈNCIES A L'ENTORN DE LA LOCALITZACIÓ D'ESTACIONS PREHISTÒRIQUES.

JOAN VIRELLA I BLODA

Vilanova i la Geltrú

Entre els anys 1965 i 1970 un grup d'excursionistes vilanovins es proposaren portar a cap la catalogació de castells, torres, capelles, molins i, en definitiva, de tots els vestigis medievals de la comarca del Garraf. Un cop enllestit aquest treball, estengueren les recerques a les comarques de l'Ait i Baix Penedès i als sectors propers del Tarragonès, Baix Llobregat i Anoia. Fruit d'aquesta intensiva exploració, en la qual no es limitaren a constatar l'existència d'edificis en un relatiu bon o mal estat, sinó fins i tot a escorcoillar el terreny per tal de localitzar ni que fossin els fonaments d'una antiga fortificació, fou la troballa d'una quantitat bastant considerable de vestigis i jaciments arqueològics de datació molt més anterior.

Les experiències i observacions obtingudes en el curs d'aquesta campanya foren prou profitoses perquè posteriorment

es localitzessin un seguit de jaciments inèdits en un radi d'acció comprès en una cinquantena de quilòmetres des de Vilanova i la Geltrú. En aquesta nova etapa, en curs encara avui dia, fou emprada una tàctica de recerca en llocs ideals, expressament escollits i dels quals se'n tenien escassíssims antecedents.

Anem doncs a fer una relació d'aquests llocs ideals, cosa que no vol dir certament positius, però sí que amb un bon percentatge de possibilitats.

Les Coves

Les cavitats naturals són un dels pocs antecedents esmentats més amunt. Fora de les troballes fetes accidentalment al treballar els camps de conreu, obertura de recs i vies de comunicació, enderroc d'edificis, etc., les coves són el lloc preferit pels arqueòlegs per a fer-hi prospeccions. Personalment no creiem el que ens deien els llibres escolars que les grans cavernes fossin l'habitable habitual de l'home primitiu. L'ambient humit de les coves molt profundes no convidava, ni aleshores ni ara, a fer-hi unes estades excessivament perllongades en el seu interior. Sembla més aviat que aquestes inhòspites cavernes foren utilitzades amb preferència com a cambres sepulcral o santuaris on practicar-hi unes primitives cerimònies rituals.

Les balmes i coves de poca profunditat, i per tant eixutes, presenten unes condicions de refugi més atractives, especialment aquelles que estan encaradas a Migdia, en llocs assolellats. Algunes d'aquestes cavitats seques han tingut una utilització continuada, pràcticament fins als nostres dies, ja sigui per a viure-hi persones o per a corral de bestiar.

Però sigui com a habitacle o per a llocs d'enterrament les coves segueixen essent el primer objectiu de l'arqueòleg ja que el percentatge positiu és elevadíssim. Resulten negatius els avencs amb pous de gran profunditat i les balmes i covetes de pis inclinat cap a l'exterior, el sòl rocós de les quals queda desproveït de sediment. Resultarà molt important una catalogació força completa dels fenòmens càrstics de la zona a explorar. En apèndix a part donem una relació de les cavitats de les comarques penedesenques i encontorns.

Fonts i rieres

Com a element bàsic per a subsistir, l'aigua queda íntimament lligada amb la presència de l'home en un lloc determinat. Els contorns de les fonts i les ribes dels cursos d'aigua són llocs ideals per a fer-hi troballes. En algunes fonts hem recollit fragments de ceràmica o peces de sílex ran mateix de la sorgència, com en la Font dels Aigols (prop del Mas de Pontons), la Font de Pollina (la Llacuna) i la Font Bertrana (Feixes—Orpí). En altres fonts les troballes han estat fetes a una relativa distància d'elles, com a la Font de Llacunaiba (Canyelles) o la Font de Sant Joan (Viladellops - Olèrdola).

A tot el llarg del curs de les rieres de Foix, de Pontons, de Marmellar, de Vilobí, de Sant Marc, de la Bisbal, etc, han estat freqüentíssimes les troballes arqueològiques.

Penyals, cingles i falles

En les comarques penedesenques el paisatge es presenta en alguns llocs com a unes extenses planures conreades que queden sobtadament tancades o interrompudes per altes cingleres o falldars muntanyosos de fort pendent, donominades "costes" en la parla comarcal. Moltes d'aquestes costes estan guarnides per penyals, la majoria d'ells amb un nom particular relatiu a la seva forma. Algunes d'aquestes penyes són veritables talaies per sobre les planures immediates, i en les seves proximitats és possible fer-hi troballes. També constituïen bons punts de guaita i defensa les plataformes situades al cantell de cingleres com podem veure a Olèrdola, Timbes de Santa Bàrbara (Castellet) i el Castellar (La Llacuna).

Les cingleres poden ser ocasionades per erosió fluvial o ser el resultat de falles geològiques, o la combinació d'ambdós factors. En algunes falles penedesenques hi hem apreciat unes peculiaritats especials a remarcar. En la vessant N. de la Serra d'Ancosa i en el sector de Vilademàger hi ha el Cingle de Roca Vermella o d'en Seguers. Es un espadat en el que a més de produir-se el clàssic lliscat de cisalla, el llavi inferior de la falla sofrí un desplaçament, separant-se de la paret del cingle, fragmentant-se en un amuntega-

ment de blocs clivellats i quedant únicament en peu una esquena d'ase on hi destaquen un seguit de monòlits, testimonis de la paret que davallà. Un d'aquests monòlits porta el nom de Roca del Frare per la seva forma especial. Prop d'ella es troba una certa quantitat de cavitats obertes per entre les clivelles del caos de blocs de l'esquena d'ase. La Cova de les Rondes és la més important del grup, i en ella s'han fet descobertes d'enterraments i ceràmica hallstàtica.

Altres blocs rodaren rost avall quedant posats uns per sobre d'altres formant abrics naturals. En aquesta zona dita Camp del Dau, s'han fet igualment descobertes que porten a suposar l'existència d'un veritable poblat ibèric, amb abundància d'atuell, ceràmica, sílex i restes humanes.

Per aquesta causa quan en la primavera del 1975 visitàrem el Cingle de l'Àguila, situat entre Pereres i el Bolet, en terme de Sant Joan de Mediona, ens sobtà immediatament la similitud d'aquest lloc i el cingle de Vilademàger. Es igualment una falla de llavis oberts, amb caos de blocs, cavitats obertes entre eils i també la presència d'un monòlit, que en el cas de la Llacuna s'havia dit que possiblement era objecte de culte o veneració dels primitius habitants de l'entorn. Amb aquests antecedents vaticinàrem que el lloc reunia òptimes condicions per a fer-hi troballes i, efectivament, en alguna cata i fins i tot superficialment han estat recollits materials d'una extensa cronologia des de l'època hallstàtica fins pràcticament als nostres dies. Paradoxalment el lloc havia quedat completament oblidat des de feia una cinquantena d'anys i era quasi inaccessible a causa de l'espessa vegetació que l'envolta.

Castells i nuclis medievals

A redós d'alguns castells acostumen a trobar-se fragments de ceràmica ibèrica i esclats de sílex treballat. Hi ha dues raons perquè es produeixi aquesta coincidència. Una és que la majoria de castells estan atalaiats sobre penyals la vigència defensiva dels quals es mantingué al llarg dels segles, encara que la "pax romana" hagués acabat amb les lluites independentistes dels indòmits ibers i que més posteriorment algunes comarques quedessin algun temps semideshabitades a causa de les destructores invasions dels bàrbars

i dels sarraïns. Altres castells o nuclis medievals situats en llocs planers porten a la segona suposició, que és la de la pervivència pràcticament ininterrompuda de generacions que s'anaren renovant aferrats al terror, suportant invasions i malvestats.

S'han trobat restes arqueològiques en els castells penyalers de Font-rubí, Subirats, Gelida i altres. Amb aquests antecedents ens decidírem examinar la peanya roquera on hi ha les restes del Castell de Selma, i la nostra suposició es confirmà en trobar-hi abundància de ceràmica ibèrica. En castells i nuclis medievals planers, han estat fetes descobertes al Castellnou de la Gornal (Castellet), Castell de les Pujades (Castellví de la Marca), Quadra d'Enveja (Vilanova), Quadra d'Aderró (Vilanova) Sant Valentí de les Cabanyes, Creixell (Vilanova) i altres.

Resultà curiós que quan realitzàrem la catalogació de castells i torres del Penedès, preguntàvem a les persones del país si pels contorns hi havia alguna "torre de moros", com en diuen popularment de les construccions medievals i que hom atribueix a obres fetes pels sarraïns. Doncs com a obra de moros ens foren indicades algunes restes d'antecedents molt més anteriors, com el columbari del Mas Pigot (Les Massuques - Castellet) i les tombes ibèriques de Can Torres (Cabrera d'Anoia).

Cims i talaies

Els cims de certa altura i des dels quals pot atalaiar-se un extens panorama, també són propicis per a fer-hi troballes com s'ha demostrat amb les que s'han fet als cims de l'agila (Canyelles), Puig Montgròs (Ribes), Puig Castellar (La Llacuna) i la Talaia del Montmell, entre altres. Però als turons de poca elevació i des dels quals pot dominar-se certa extensió per destacar per sobre un pla, també són aptes com ha quedat confirmat en els turons de Grabuac (Can Colomer - Font-rubí), Turó de Can Pardo (Mediona), la Mota de Sant Pere (Cubelles), entre molts altres.

D'aquests petits turons en tenim bones experiències dels que tenen una accentuada forma cònica o tronco-cònica, i dels que afecten la figura de dent de serra, únicament accessibles per un costat i per tant més defensables.

La toponímia cartogràfica

Al planejar una sortida és molt natural fer la consulta sobre un mapa i escollir els llocs a visitar. Un topònim que ens ha de cridar l'atenció és el de "castellar", que si bé pot indicar l'existència d'una fortalesa medieval, generalment acostuma a acompanyar vestigis molt anteriors com ha quedat palès en les comarques penedesenques i contorns al Mas Castellar (Sta. Margarida i els Monjos), Puig Castellar (La Llacuna) i el Puig Castellar de Begues. Fora d'aquest àmbit comarcal són ben coneguts el Puig Castellar, (Sta. Coloma de Gramanet), el Turó del Castellar (Caldetes), Turó dels Castellans (Dosrius), Puig Castellar (Orsavinyà) i molts altres. Queden en la incògnita els llocs de la Penya del Castellar (Garraf - Sitges) i el Puig Castellar de Cervelló.

Un altre topònim a vigilar és el "d'arca", amb les variants "arpa, arquera i barquera", la definició dels quals ja fou donada per F. Carreras i Candí en la seva Geografia General de Catalunya (1916), com també havia estat dit per Manuel Cazorro en "Los monumentos megalíticos de la provincia de Gerona" (1912), que aquest topònim estava estretament lligat amb la presència de monuments megalítics. Els noms de "arcas" i "orcas" es troben escampats per tota la península ibèrica. El dolmen més important de Galícia té el nom de Arca de Barbanzo.

Al Penedès, si no dòimens, almenys han estat trobats vestigis arqueològics a la Barquera de Mediona i al Coll de l'Arca del Montmell. El lloc de la Barquera, en les immediacions de Sant Pere Molanta, fins al moment no ha donat resultats positius.

Altres topònims de possible interès són els de Pedrafita, Pedra Dreta i Pedra Alta, que poden indicar la presència, actual o pretèrita, d'algun menhir. Si bé l'origen prehistòric d'aquests monuments megalítics és bastant dubtós no deixa de ser cert que en les immediacions d'algun d'ells han estat fetes troballes, com en el cas de la Pedrafita del Montmell i la Pedra Dreta d'Aguilar de Segarra. Els noms de les Tombes, les Fosses, les Sitges o el Sitjar poden també donar bones pistes per a la recerca. Aquests topònims no són exclusius de la cartografia i els podem espigolar en les guies excursionistes, revistes i butlletins especialitzats i àdhuc en articles publicats a la premsa diària.

Documentació medieval

Es interessantíssima la consulta de cartorals medievals i altra documentació a la recerca de topònims. En les vendes, testaments i donacions hi són descrites les confrontacions o límits dels terrenys en traspàs. Sovint ens topem amb un "collo" o "podio de archa", com es pot veure en el Vol. I de la transcripció del Cartoral de Sant Cugat del Vallès, de J. Rius i Serra, Fol. 216 N.º 667 - 668, en uns documents datats al 910, en els que s'esmenta un "colle ubi archa antiqua constructa est..." i que estava prop del Castell de Cervelló.

El "colle ses arquas" és citat en el Capbreu d'Olivella del Patronat de les Onze Mil Verges, datat al 1681, document que pot consultar-se a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona. Aquest topònim sembla correspondre al Coll Xurcas, que es cita el 1728 com a fita divisòria entre els termes d'Olivella i Ribes. Ambdós documents es poden qualificar de moderns, però possiblement, almenys el primer, poden ser còpia d'altres més anteriors.

També criden l'atenció les "parietes i vilas antigues" que consten en alguns documents de l'Edat Mitja, ja que si en aquells temps eren qualificades d'antigues podem assegurar que havien de tractar-se veritablement de restes arqueològiques. Unes "parietes antigas que dicunt Monedarias" s'esmenten en el Cart. S.C.V. v.I Fol. 118 N.º 392 i Fol. 119 N.º 396, documents datats respectivament als anys 978 i 979, amb referència amb unes terres que estaven situades en terme d'Olèrdola i prop de la Quadra de Santa Margarida (avui dia amb terme propi compartit amb els Monjos). En els mateixos documents és citat "ipso castellar" i que creiem correspon a l'actual Mas Castellar on hi ha situada una important estació ibèrica. Quant a la paraula "Monedarias", Balari i Juvany en la seva obra "Origenes Històrics de Catalunya", indica que vol dir fortificades.

Unes altres "Parietes antigues" les veiem en un document del 1053, en una donació de terres prop de Sant Sebastià dels Gorgs (aleshores en terme d'Olèrdola), segons el Cart. S.C.V. v.II Fol. 264 N.º 596. Aquestes parets sembla que són les mateixes que amb igual nom se situen entre Subirats i Sant Cugat Sèsgarri-gues a l'any 1111 segons el mateix Cartoral v.III Fol. 16 N.º 214, i

que podrien correspondre a l'anomenada Torrota del Moro per la gent dels contorns, i que no és altra cosa que les restes d'una edificació romana situada prop de Ca l'Almirall de Lavern.

Les "viles antigues" apareixen també amb certa freqüència en la documentació medieval. En el primer document on és citat el Castell de Subirats, a l'any 917, (Car. S.C.V. v.I Fol. 1159 N.º 514, i any 986 Fol. 144 - 148 N.º 173) s'indica que el territori quedava limitat a occident "*in ipsa serra vel puio ubi ipsi monumenti sunt antiqui prope ipsa villa antiqua*". A ponent del Castell de Subirats hi trobem el Pujol d'en Figueres o Muntanya del Cocodril en la carena del qual encara poden apreciar-s'hi les restes de diverses cabanes de pedra seca entre les quals s'han recollit bones mostres de ceràmica ibero-romana, moles de granit i altres atuells. Aquesta podria ser la vila antiga però se'ns escapa què podria ser el monument antic que hi havia en les seves immediacions. Hom assenyala que podria correspondre a l'encara existent Torrota d'en Pasteres, monument funerari d'origen romà situat molt prop de Torre-ramona i al peu del turó de Subirats. Una altra "villa antica" figura com a límit de possessió d'unes terres del terme de Vallirana a l'any 955, segons el Cart. S.C.V. v.I Fol. 220 N.º 682.

Amb referència als monuments funeraris d'origen romà, anatem que al Penedès han estat localitzades diverses edificacions amb més o menys bon o mal estat, del tipus anomenat columbaris. De fa anys era conegut el situat a l'Arboçar, i posteriorment foren localitzats el de Castelllet i el de Torre-ramona. Altres vestigis més dubtosos, a causa del seu mal estat i de no apreciar-s'hi les filades regulars de cel.les que identifiquen aquestes construccions, es troben a Subirats (Can Pinya), Calafell (Casalot d'en Viola i Montpaó) Sant Vicenç de Calders (prop del Telègraf), la Bisbal del Penedès (Santa Cristina) i Cabrera d'Anoia (Torrota d'en Po-Tomàs).

En la documentació medieval també hi són freqüents els esments de "columbaris", fem però l'advertiment que podria tractar-se de veritables colomers dedicats a la cria d'aus. La similitud dels nius de coloms amb les cel.les on eren dipositades les urnes cineràries dels enterraments romans, donà lloc a una mateixa denominació per a unes construccions de dedicació ben diferent.

Un "columbario" el veiem citat en un testament datat al 1002 (Cart. S.C.V. v.II Fol. 19 N.º 372) referent a unes terres del lloc d'Almafar (avui dia Sant Climent de Llobregat). Un altre "Columbario" consta en una carta d'establiment de l'any 1121 (Cart. S.C.V. v.III Fol. 52 N.º 854) i aquest estava en unes terres del terme de Santa Maria de Monistrol que estaven tocant els límits del Castell de Subirats. Un "campum de Columbario" és esmentat en una donació de l'any 1166 (Cart. S.C.V. v.III Fol. 225 N.º 1061) amb referència amb un alou d'Espiells. Aquest columbari o colomer estava relativament proper a l'església romànica de Sant Benet d'Espiells.

Cloenda

Els descobriments arqueològics aniran succeint-se i a pesar de les nostres modestes indicacions, molt d'ells es faran en els llocs més impensats i sorprenents. Al finalitzar aquestes notes voldríem fer un prec als arqueòlegs i als afeccionats. La utilització dels Mapes Catastrals a escala 1:50.000, comporta el disposar d'una toponímia cartogràfica escassa i les més de les vegades errònia i absurda. Seria de desitjar que quan es localitza un jaciment es donés a la zona el nom de la masia, riera, penyal, etc. més proper, per tal d'evitar confusions a possibles redescobridors. Avui dia es disposa de mapes a escales superiors on poden marcar-se amb més precisió les àrees excavades, i si bé la toponímia hi segueix sent bastant detestable, sempre hi ha el recurs de preguntar a la gent de les immediacions per a donar-li el nom adequat. En moltes de les fitxes que veiem en les publicacions d'arqueologia hi hem apreciat aquests errors, com també en el traçat de les coordenades i el terme municipal on estan situades les troballes, substituïts les més de les vegades pels del poble que es troba més a prop del nucli arqueològic.

A P È N D I X

Catalogació de cavitats de les comarques penedesenques i encontorns.

Prefaci.

Per a portar a cap aquesta catalogació ens hem valgut dels índexs espeleològics anteriors i que inicià Mn. Norbert Font i Sagué a darreries del passat segle en les pàgines del Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, tasca que prosseguí Mn. Marià Faura i Sans publicant una extensa llista de cavitats de tot Catalunya, a l'any 1909 en el llibre titulat "Sota Terra", editat pel Club Muntanyenc de Barcelona. El 1918, J. Ferraté publicava el seu recull "Espeleologia de les comarques tarragonines", i ja molt posteriorment seguiren les catalogacions de N. Llopis i Lladó, F. Termes i Angles i les encara recents de J. Borras i Xavier. Aquests darrers estudiosos de l'espeleologia centraren el seu interès en el massís de Garraf, fet que ens excusarà que en aquesta zona ens limitem a catalogar únicament les coves i algun avenc on s'ha realitzat alguna minsa troballa arqueològica.

En les altres arees penedesenques i els seus contorns els avencs amb pous de grans verticals són tan escassos que hem fet la catalogació completa. A més dels catàlegs esmentats hem cercat informació en les revistes "Ampurias", "Speleón", "Cordada", "Geo-Bio Karts", "Muntanya", "Senderos", "EspeleoSie" "Mediterrania", "Ildobates", mapes de l'Editorial Alpina i Montblanc, i diversos butlletins d'entitats excursionistes i publicacions d'arqueologia. No serà doncs d'estranyar que aquesta catalogació contingui defectes que s'han anat repetint en els índexs que successivament es realitzaren. Hi ha cavitats que avui dia són completament desconegudes a causa que els seus descobridors o exploradors no portaren a cap l'elemental tasca de publicar-ne com a mínim la descripció i situació exacta. Algunes hauran estat redescobertes i ara resultarà que hi ha dos noms per a designar una mateixa cavitat.

Com que la nostra relació l'hem realitzat principalment amb interès arqueològic, ens limitem a senyalar amb asterisc (*) aquelles cavitats de les quals tenim notícia que s'hi han fet

troballes. També indiquem la llargada i profunditat de les que en tenim referència, però no la classe de terreny on estan situades. En aquelles que hem visitat o en sabem la seva situació hi posem entre parèntesi el llogarret, masia, riera o altra referència propera. De les que en coneixem únicament el nom, en donem la referència bibliogràfica.

De les comarques penedesenques (Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf), consignem una relació general de cavitats, amb les excepcions més amunt esmentades. De la rodalia hi són anotades únicament les d'aquells termes que hi limiten o formen part d'un mateix massís muntanyós. L'àrea catalogada doncs, queda quasi limitada pels rius Gaià, Anoia i Llobregat, i pel litoral mediterrani.

COMARCA DE GARRAF

Terme Municipal de Canyelles

Arenc del Puig de l'Aliga -4 m. (als costers del Puig de l'Aliga)
Coveta de Can Fort (als costers del Puig de l'Aliga)
Arenc del Cirerer -4 m. (prop de la Pujada de Canyelles)
Arencó de Daltmar -2 m. (als costers del Puig de l'Aliga)
Roca Foradada 5 m. (a la Riera de Vilafranca)
Coves del Rocallís (sobre la carretera de Vilafranca)

Terme Municipal de Castellet i la Gornal

Cova del Bitó (balma del Fondal del Raig - Torrelletes)
Cova Blanca (balma del Fondo de la Font de l'Alzina - Torrelletes)
*Coves de la Bovera (balmes de sobre el Fondo de la Bovera)
* Cova d'en Cabra 12 m. (al Fondo d'en Gener - Castellet)
Cova del Cau del Toixó (prop de Torrelletes)
Les Covetes (balmes del Fondo del Noguer - Torrelletes)
* Cova de la Font d'Horta o de l'Or -10, 16 m. (entre Castellet i Clariana)

- * Coves del Frare 10 m. (prop de Can Perotet - Clariana)
- Cova del Llambeig (balma del Fondo del Llambeig - Torrelletes)
- * Cova del Noguer (balma del Fondo del Noguer - Torrelletes)
- Cova d'en Muntaner (al Fondo de la Font de l'Alzina - Castellet)
- Cova Fosca (coveta sobre el Fondo d'en Gener - Castellet)
- * Cova del Pantà (dins l'embassament del Foix, desapareguda)
- Coves de l'Hort de la Casa Alta (coveta dels penyals de sobre el Llambeix)
- Cova del Solei de les Cabres (balma sobre la riba dreta de la Pòpia)
- Coves del Raig (balmes del Fondo del Raig - Torrelletes)
- Cova Roja (balma del Fondo del Llambeig - Torrelletes)
- Cova d'en Vilà (balma prop de Torrelletes)
- * Cova XXV 6 m. (al Fondo d'en Gener - Castellet)
- * Cova Xuriguera 13 m. (prop del Mas Xuriguera)
- * Avenc Fals de l'Or -6 m. (Font de l'Horta - Castellet)
- * Avenc d'en Tort -6 m. (Font de l'Horta - Castellet)
- Cova dels Seguers (balma propera al Cau del Toixó)

Terme Municipal de Cubelles

- Avenc del Retomb -2, 8 m. (a la carretera, prop de Rocacrespa)
- Avencó de Rocacrespa (a la carretera, enfront de Rocacrespa)
- * Coveta de Rocacrespa 6 m. (a la carretera, enfront de Rocacrespa)
- * Cova del Trader (al Fondo del Trader)
- Cova del Pau (del Trader?)

Terme Municipal d'Olesa de Bonesvalls

- Cova Cremada (al NW d'Olesa)
- Cova-avenc d'en Carpanta -3, 5 m. (circular U.E.C. desem. 1973 p. 10).
- Coveta de les Costasses (als Penyals de les Costasses)

Terme Municipal d'Olivella

- Avenc de Can Suriol -17 m. (prop de Can Suriol)

L'Espluga o Cova de Can Montaner (Riera de Begues, prop de C. Montaner)

* Cova del Monràs -12, 13 m. (enfront al trencall de carretera a l'Arboçar)

Cova Fumada (prop de la Plana Novella)

* Balmes de la Mola (al peu dels penyals de la Mola)

Balma de les Piques (entre les Piques i la Bassa Nova)

* Cova Xaro (a la Riera de Jafre, entre els Masets i Penya Embasada)

Terme Municipal de Sant Pere de Ribes

Balma dels Arcs (a la Riera de Jafre, entre la C. Negra i F. d'en Bori)

Coveta del Bosc Gran 3 m. (riera de Begues, prop de Can Lloses)

* Coves del Coster Mitger 5 m. (Riera de Jafre, sota C. Marcé de la Penya)

Cova-avenc de la Cuneta -6, 20 m. (a la carretera, sota Can Lloses)

Esplugues del Torrent (balmes argiloses de Sota-ribes)

Coveta de la Font del Sidro (a la Coma)

* Forats d'en Bori (a la Riera de Jafre)

Forats de la Riera (Riera de Jafre, entre els Arcs i Forats d'en Bori)

Forat del Duc (Riera de Jafre, penjat a la Penya de Can Mercé)

Avenc de la Gelassa -15, 45 m. (a la vessant S. de Puig Montgrò)

Esquerda de la Gelassa II -14, 24 m. (prop de l'anterior)

Avenc de Can Lloses -2, 6 m. (a Can Lloses, sobre els penyals de la Carretera)

* Cova Negra 33 m. (a la Riera de Jafre)

* Covetes de Roca Rubí 6 m. (a la Riera de Begues, prop del Campament)

Baumes de la Torreta (prop de la Torreta)

Cova de Santa Bàrbara 10 m. (prop de la Creu de Ribes)

Covetes del Corral d'en Massó 4 i 6 m. (prop del Corral d'en Massó)

* Avenc del Mas de Mossèn Alba -7, 15 m. (prop del Maset d'en Quadres)

Cova de l'Onso (balma del Fondo de la Cova)

Covetes dels Costers de les Penyatones (a la Riera de Begues, a les Penyatones)

Terme Municipal de Sitges

- Coves de l'Aiguadolç (a l'Aiguadolç, coves marines)
 Cova dels Bous 8 m. (al Fondo de les Coves, Garraf)
 Cova dels Bolets 6 m. (a la Morisca. "Mapa Geol. de Catalunya" 1922 Mn. Faura)
 Els Balmins (balmes del litoral, prop del cementiri)
 Cova dels Caus 48 m. (al Fondo de Vallbona)
 * Avenc de Campgràs -19 m. (al Pla de Querol)
 * Els Covarrons 15 m. (sobre el Fondo de las Coves, Garraf)
 Cova del Congre 40 m. (cova marina prop de Vallcarca)
 Cova de la Carretera 8 m. (a la Punta Ferrosa, tocant a la carretera)
 Cova del Corral d'en Faiç -4, 13 m. (sota la urbanització Centre Llevantina)
 * Coves de Sitges o del Gegant 70 m. (a la punta de les Coves)
 * Cova del Duc o del Tro (al Fondo del Tro, prop de Vallcarca)
 Cova de l'Escorpí 7 m. (al Fondo del Vallbona)
 Cova del Fondo 7 m. (al Fondo de Vallbona)
 Cova dels Hula-Hula 14 m. (al Fondo d'en Po-robert)
 Cova de la Llastra 15 m. (al Turó de la Trinitat)
 Cova del Pebre (balma marina)
 Cova-avenc de la Punta Grossa (a la boca W del túnel de la Punta Grossa)
 Cova de la Pujada 6 m. (al Fondo del Salt "Butll. C.E. Aligades. 1958 p. 2)
 Cova del Peix Marí (balma de la Platja de Sant Sebastià)
 Cova Penjada (Fondo de Vallbona. "Senderos" desem. 1964)
 Cova Seca 16 m. (al Fondo d'en Po-robert)
 * Cova de Sant Llorenç 13 m. (al Fondo de Sant Llorenç)
 Cova Solitària 7 m. (a la Serra dels Pins, Garraf)
 Cova Tallada 7 m. (al Fondo d'en Po-robert)
 Cova del Túnel (Circular U.E.C. oct. 1968 p. 157)
 Cova de la Via 7 m. (cova marina de les Penyes Roges)

Terme Municipal de Vilanova i la Geltrú

- Avenc del Cofi -8 m. (tapat, prop de la Font d'en Bonet)
- Avenc de les Fulles -6 m. (Circular U.E.C. sete. 1968 p. 133)
- Coveta de la Font d'en Bonet 3 m. (balma d'on brolla la font)
- Avenc del Pedruell -11, 14 m. (a la pedrera del Pedruell)
- Avenc de la Font d'en Bonet -7 m. (prop de la font)

COMARCA DE L'ALT PENEDES

Terme Municipal d'Avinyonet del Penedès

- * Cova de la Cauma (balma de Can Ràfols dels Caus)
- * Balmes de Can Ràfols dels Caus (prop d'aquesta masia)
- Els Caus de Llop (forats del cingle de Monombra, sobre els Pelagons)
- Cova dels Arboçars 4 m. (enfront del trencall de carretera als Arboçars)
- * Cova del Pèlag 11 m. (prop de l'Arboçar de Baix)
- * Avenc dels Pelagons -18 m. (més amunt dels Pelagons de Dalt)
- Cova Llarga (balma de Can Ràfols dels Caus)
- Balma de l'Eixut (prop del Mas de l'Eixut)
- Cova Marina (a la Riera de Begues)
- * Coveta de l'Artiga 3 m. (prop de les Olles de l'Artiga)

Terme Municipal de Castellví de la Marca

- Avenc de Castellví (tapat, prop de les Cases Noves de la Riera)
- Cova de Castellví o del Castellot 30 m. (sota del Castell, al cingle)
- * Coves de Can Pascol 16 m. (per sota la masia i sobre la font)
- * Coveta dels Esquerdills 4 m. (sota la Cova de Castellví)
- Balmes de la Riera (al llit de la Riera de Marmellar)
- Cova de la Via 30 m. (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Terme Municipal de Font-rubí

- Les Boques Calentes (esquerdes properes a la Font de Llinars)

Mas de la Cova (sobre l'Avellà. Es diu que hi ha una cova sota la casa)

* Cova de la Font de Llinars o de la Plana de la Pineda 6 m. (sobre la font)

Cova d'en Pere Giró 8 m. (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Cova de la Roca ("Sota Terra" 1909 p. 11)

Cova del Roure (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Cova de l'Arena (sobre el barranc del Mas Vellet)

Cova de l'Encantada o Forat Xuclador (al Turó del Castell)

Cova del Toixó (sobre el barranc del Mas Vellet)

Terme Municipal de Gelida

Cova Curta de Lio 3 m. ("Butll. C. E. de Gràcia" feb. 1967)

* Cova de G.R.A. 6 m. (sota del Castell)

* Cova del Mineral ("Butll. C.E. de Gràcia" gen. 1967)

Terme Municipal de Mediona

* Cova del Bolet 60 m. (prop del Mas Bolet)

Cova del Castell (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Avenc de Clivillers (sobre el Puig de Clivillers)

Cova Gran de Santa Anna (als faldars del Puig de Clivillers)

Cova de la Rosella (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

* Cova del Ros Tarrida (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

* Cova del Bon Jaumet (Catálogo Espel. de la Prov. de Barcelona 1967 p. 57)

Cova dels Omells (prop del Bolet Nou)

* Coves de Pereres (al peu del Cingle de l'Agulla, prop de Pereres)

Coves Petites de Santa Anna (prop de la Cova Gran)

Terme Municipal d'Olièrdola

* Cova de l'Ametlló (tapada, sobre el Fondal de la Seguera)

Avenc de la Cabra -25, 23 m. (prop de Can Castellví, a la Vall)

Esquerdes de Can Catantingues (prop de la Plana Rodona)

Avenc del Castell -6 (al Serrat de Sant Miquel)

- Cova dels Cirerers o Cova Roja 10 m. (al cingle de Sagarrullis)
Avenc de la Figuera (sobre Can Ximet)
* Cova de les Pintures (sobre el Fondo de la Seguera)
Forat del Pont 9 m. (a la Plana Rodona, tocant a la carretera)
Coves del Molinet (balmes de la Riera de la Rovera)
Coves de Mont-aspre (balmes sota la Plana Rodona)
* Cova del Pi (sobre el Fondal de Viladellops)
Avenc Tulita (sobre el Fondal de Viladellops)
Cova del Cementiri (per sota el cementiri de la Plana Rodona)
Cova dels Tres Forats (prop de la Cova del Pi, a Viladellops)
* Coves de la Vall (a la Vall d'Olèrdola)
Avenc de Viladellops -3, 14 m. (a la carretera de Viladellops)
Covetes de Viladellops (a la carretera de Viladellops)
Balma Penjada (al Fondal de la Seguera)
Balma Foradada (al Fondal de la Seguera)
Balmes de la Miranda (enfrent al trencall de la carretera del Castell)
Forat de Viladellops (enfrent al trencall a Viladellops)
Balma de la Riera (a la Riera de Vilafranca, sota la Miranda)
Avenc de Can Castellví -8 m. (sobre Can Castellví)
* Cova de la Plana Rodona 7 m. (a la Riera de la Rovira)
* Cova dels Masets (prop dels Masets de l'Altra Banda)

Terme Municipal de Pontons

- * Cova del Batllavell (entre Pontons i Sant Joan, al barranc del Batllavell)
Cova de les Calaveres 3 m. (a les mines de Pontons, "Sota Terra" 1909 p. 11)
* Cova de la Font del Molinet (sobre la font)
Avenc del Rai -13 (a Sant Salvador. "Cordada" n.º 45 feb. 1959 p. 11)
Cova d'en Braun (al Torrent de la Gralla)
Cova Xerolina o de Cal Joan Soler 20 m. (a la Plana Matania)
Esquerdes de Roques Grans (sobre la Font Oriola)

Terme Municipal de Sant Cugat Sesgarrigues

- Forats de la Font del Coscó (tocant a la font)
Cova del Pau Nou (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Terme de Sant Martí Sarroca

- Balma de Can Vallès (prop de Can Vallès)
 Balmes de la Font de la Salut (tocant a la font)
 Cova Foradada (a la cinglera de Cova Rodona)
 Cova de la Pedrera ("Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 200)
 * Balma de la Pica (a la cinglera de Cova Rodona)
 * Cova Rodona (a la cinglera enfront de l'Església de Sant Martí)
 * Coves de Sant Martí (a l'espadat de sota l'Església)

Terme de Sant Quintí de Mediona

- Coves de les Deus (al costat i sobre les fonts)
 Cova del Toixó (informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Terme Municipal de Santa Margarida i els Monjos

- Cova del Carme (balma situada més amunt de la Font de St. Llorenç)
 * Cova de la Font de Sant Llorenç (enfront de la Font)
 Cova Fosca (balma allargada prop del Bellestar)
 * Coves de la Pòpia (balmes de la cinglera del Bec de l'Aliga)
 Cova de Sant Domènec (soterrani del monestir ?)
 * Cova del Cement Miret (a la pedrera de la fàbrica Miret)

Terme Municipal de Subirats

- Avenc B-2 - 14 m. (prop de Sant Pau d'Ordal)
 Avenc B-5 - 7 m. (prop de Sant Pau d'Ordal)
 l'Avenc -5 m. (cova-avenc de la Serra del Pi del Molló)
 Coveta de l'Arbre 8 m. ("Cordada" n.º 88 maig 1961 p. 7)
 Cova del Brut -7, 50 m. ("Cingles" de l'A.C.E. de Mataró gen. març 73 p. 277)
 Cova de Can Roses ("Senderos" n.º 66 juny 1964 p. 139)
 Cova del Marge ("S.I.E.P." n.º 5 gen. - març 1970 p.9)
 Cova de Sant Pau 29 m. (prop de Sant Pau d'Ordal)
 * Cova Miserachs 39 m. (prop de Sant Pau d'Ordal)
 Cova dels Xampinyons 15 m. (Circular U.E.C. des. 1968 p. 199)

Terme Municipal de Torrelles de Foix

- Cova de Ca l'Isaac (per sota aquesta masia enrunada)
 Cova dels Bous ("Butll. C.E.C." n.º 29 juny 1897 p. 200)
 * Cova de Can Magí Rossell o Avenc del Foc -12 m. (sota de Can Magí Rossell)
 Cova Estreta 20 m. (A.E.C. de Vilafranca, Anuari F.E.M. 1959)
 Avenc de Foix -12 m. (prop del Mas del Barber)
 Cova d'en George (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)
 Avenc de Josep Cuadrench (a la carena del Puig Pedregós)
 Cova-avenc de Mahoma -19, 29 m. (al barranc de Dos-rius)
 * Cova de la Masia 5 m. (sobre la carretera de Pontons. Es molt visible)
 *Cova del Pany 60m. (tocant a la carretera de Pontons, al cingle del Pany)
 Avenc del Rot - 20, 18 m. (al Puig Pedregós)
 * Túnel de Secabecs 6 m. (sobre la cinglera de Secabecs, a les Llombardes)
 * Coves de Secabecs 20 m. (sobre la cinglera de Secabecs)
 * Avenc de les Torres o Cova Freda 30 m. (prop de les Torres de Foix)
 * Cova del Toixó o de les Aranyes 18 m. (sobre la Riera d'Albereda)
 Cova del Toixó (prop de la Font de les Dous)
 Cova de la Verge 12 m. (sota la ruïnosa església de Foix)
 Avenc de la Humitat (prop de l'Església de Foix)
 Cova de l'Home Mort (en el cingle oriental de la Plana de les Torres)
 Cova de la Riera (en els penyals de sota la Pineda de Foix)
 Cova del Monòlit (prop de la Cova de la Riera)
 Coves de les Vinyes (a la cinglera de la Pinetella)
 Coves de Can Mateu (la urbanització Font de l'Alba)
 Cova-avenc del Masover Pons (al peu de la cinglera de Can Mateu)

Terme Municipal de Vilafranca del Penedès

- * Covetes de Sant Pau (als faldars del Turó de Sant Pau)

COMARCA DEL BAIX PENEDE'S

Terme Municipal d'Albinyana

Avenc de l'Arboç (de l'Artús?. "Butll. C.M. Barcelonès" 3.ª trim. 1969)

* Avenc de l'Arlà -65 m. (sobre les Pesses. "Sota Terra" 1935)

* Avenc de l'Artús -50,700 m. (prop de l'Ermita de Sant Antoni)

Avenc d'en Baco o de Vallmajor -92 m. (al Serrat de Vallmajor)

Avenc de la Cendra ("l'Excursionista" U.E.C. feb. 1977)

Cova Miralba 30 m. (a les Pesses. "Butll. C.E. Gràcia" feb. 1968)

Avenc del Mas Escansa ("l'Excursionista" U.E.C. feb. 1977)

Forat del Vent (comunica amb l'Avenc de l'Artús)

Avenc dels Joans (l'Excursionista" U.E.C. feb. 1977)

Avenc Tapat -18 m. (a les Pesses. "Butll. C.E. de Gràcia abr. 1967)

* Cova-avenc de Vallmajor -139, 820 m. (sobre el barranc de Vallmajor)

Terme Municipal de la Bisbal del Penedès

Cova d'en Manyé -12, 61 m. (sobre el barranc de la Llentia)

* Cova de Roca Foradada (sobre la carretera de la Juncosa)

* Cova de Santa Cristina (prop de l'Ermita)

Avenc de l'Horta (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)

Terme Municipal de Calafell

* Baumes de la Griera (enfrent a les pedreres de la Griera)

* Cova del Mas Romeu 10 m. (fondal proper al Mas Romeu)

* Cova de l'Os ("Butll. Bibl. Mus. Balaguer" 1953 p. 39)

Terme Municipal de Cunit

Pou del Mas Sentó (tapat, entre el Puig de Tiula i Sant Antoni)

Avenc dels Rosers -25, 20 m. (Circular U.E.C. nov. 1968 p. 195)

Avenc de la Creu de Mas Anton -35 m. (Circular U.E.C. nov. 1966 p. 144)

* Cova de Sant Antoni -4, 12 m. (prop de Sant Antoni)

Terme Municipal del Montmell

- Arenc de l'Arena del Rocallís -20 m. ("Senderos" març 1967 p. 38)
- Arenc d'Aiguaviva o Pinyerets de Baix -15 m. (prop d'Aiguaviva)
Les Boques Calentes (forats de sota el Castell)
- Arenc de Boca Tapada -12, 20 m. ("Senderos" març 1967 p. 38)
- Cova de les Cambretes -15, 42 m. ("EspeleoSie" núm. 6 p. 22)
- Arenc de Carles V o Can Rosquín -20 m. ("Butll. C.E.C." n.º 466 març 1934)
- Cova Cativera (prop de la Joncosa. "Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 198)
- Cova dels Costers o d'en Garriga (es veu des de la Joncosa "But. C.E.C." núm. 29)
- Cova Fumada (per sobre els xalets de Santsuies)
- Cova Gran (Informació de l'A.E.C. de Vilafranca)
- Cova d'en Mualta ("Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 198)
- * Cova de l'Olla o del Sumoi 28 m. (al barranc de Sant Marc, prop d'Aiguaviva)
- Arenc de Pallarets -19 m. (al Pla de Pallarets)
- * Cova de Pedrafita ("Butll. C.E.C." núm. 471 ago. 1934 p. 312-314)
- Arenc de Pedrafita o del Toixó (al Serrat de Pedrafita)
- Arenc dels Pinyerets -45 m. (Btll. C.E.C." núm. 468 març 1934 p. 203-205)
- Arenc de Puigfrancàs ("Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 200)
- Arenc de Rocallisa -21 m. ("Butlletí C.E.C." núm. 29)
- Arenc de Rocallarga -20 m. (Rocallisa? "Senderos" març 1967 p. 39)
- * Cova de Santsuies (prop de Santsuies)
- Arenc de les Ventoses -9 m. (a les Ventoses, sobre el barranc de St. Marc)
- * Cova de les Ventoses 10 m. (tocant al Mas de les Ventoses)
- Arenc Victòria -80 m. ("Espeleòleg" núm. 8 p. 297)
- Arenc de la Plana -75 m. (Joana? "Senderos" oct. 1972 p. 13)
- Arenc del Forneret ("Les Valls del Gaià..." 1934 Iglésies-Santassu-sagna p. 26)
- Arenc de la Plana Joana ("Les Valls del Gaià..." p. 26)

Terme Municipal de Sant Jaume dels Domenys

- Cova de la Fita (al límit del terme, prop de la carretera a les Ventoses)
 Coveta de la Fita 4m. (a la partió del terme, propera a les Ventoses)
 Cova Gran 16 m. (a la riba esquerra de Marmellar, prop de Vallfort)

COMARCA D'ANOIA

Terme Municipal de Cabrera d'Anoia

- * Cova de l'Aiguardé (Història de Capellades" 1972 Busquets i Molas p. 19)
- * Balma Ensorrada (a Moranta. "Història de Capellades" 1972 p. 439)
- * Balma de la Terrissa (al Castell)
- Balmes de la Cabrera (al Castell)
- Cova Clivilleres (entre la Fou i el Castell)
- Cova Dakotes 20 m. ("Senderos" núm. 81 set. 1965)
- Cova del Mamut 65 m. (Entre la Fou i el Castell)
- Cova de la Font dels Capellans (en els travertins de la riera de Gramar)

Terme Municipal de Capellades

- * Abric Romaní (a les balmes del Capelló. "Història de Capellades" p. 16-17)
- * Cova del Rat Penat (idem)
- * Cova dels Degotalls (idem)
- Cova del Dieguet (idem)
- * Cova de la Miranda (idem)
- * Cova d'en Sallarés (idem)
- * Cova d'Antoni Zuloeta (idem)
- * Cova del Pau Anton (idem)
- * Cova dels Pinyons (idem)

- * Cova del Simeó (idem)
- Cova dels Miralls (idem)
- Cova del Figueró (idem)
- * Cova del Parano (idem)
- * Cova del Forcada (idem)
- Cova de Cal Ferrer (a la Font de la Reina)
- Cova del Pinsà (a la Lladronera)
- Cova de la Torre Nova (al Turó de Torre Nova)
- * Cova d'en Vidal ("Història de Capellades" 1972 p. 438)
- * Cova d'en Maties Pallarés (Revista "Penedès" núm. 7 set. 1921 p. 299)

Terme Municipal de Carme

- * Cova del Bressol (a les Esplugues)
- * Cova del Pou o Alta (idem)
- * Cova dels Forats (idem)
- * Cova del Temple o dels Ossos (idem)
- * Cova del Cavall (idem)
- Forat dels Graus (al límit del terme amb Orpí)

Terme Municipal de la Llacuna

- Avenc d'Ancosa -30 m. (a la Plana d'Ancosa)
- * Cova del Bosc Negre 10 m. (entre Rofes i els Castellots)
- * Cova de Cal Sant (a Pollina)
- Cova de la Font del Teix 6 m. (a les Barraques)
- Cova de les Garces o Avenc del Llumí -16, 25 m. (prop de la Roca del Frare)
- Coves de l'Hort Xic (covetes sota els dipòsits d'abastament d'aigua)
- Cova de la Llosa -4, 12 m. (dins la falla de les Roques de Seguers)
- Cova de Miquel Torrents -6, 15 m. ("Cordada" núm. 62 nov. 1960 p. 9)
- * Cova dels Picons (prop dels Picons. "Ampurias" V 1943 p. 185-205)
- Esquerda de la Roca del Frare -16, 30 m. (sota la Roca del Frare)
- * Cova de les Rondes 600 m. (prop de la Roca del Frare)
- * Cova de les Solanes (prop del Mas de les Solanes)

Balma del Salt del Gos (prop del Mas Feixet, a la carretera d'Esblada)

Avenc del Macip (prop de la Casilla. "Valls del Gaià.." p. 25)

* Coves de Valdecerves 8 m. (al barranc de Valdecerves)

Avenc de Viumala -42 m. (al serrat de sobre la Font Cuitora)

Terme Municipal de Miralles

* Cova del Mas Vilar (prop de la Múnia, a Sant Romà)

* Coves de França (prop de França. "Butll. C.E.C. núm. 35. des.1897 p. 319)

Terme Municipal d'Orpí

Cova de la Sensada Nova -80, 300 m. (dalt del Turó de la Sensada)

Forats de l'Engorjat (Riera de Carme, a l'Engorjat de Can Virella)

Terme Municipal de la Pobla de Claramunt

* Cova del Cucala (a la Rovira. "La Pobla de Claramunt" Riba i Gavarró p. 78)

* Cova del Mallorquí ("La Pobla de Claramunt" p. 78)

Coves de Sant Andreu (idem)

Cova del Pont (a la Rovira. "Història de Capellades" 1972 p. 439)

Balma del Francisquet ("Hist. de Capellades" 1972 p. 439)

Cova de la Guineu (a Murranta. "Hist. de Capellades" id.)

Balma del Murranta (idem)

COMARCA DEL BAIX LLOBREGAT

Terme Municipal de Begues

Cova de les Agulles 7 m. (a la Serra de les Agulles)

Avenc de la Carmeta -8, 22 m. (a la Vall de Vaquers)

- * Cova Cassimanya 13 m. (a la Serra de les Agulles)
- Cova del Carxol 18 m. (al Fondo del Carxol)
- * Cova de Can Sadurní 18 m. (a la Riera de Can Sadurní)
- Cova de Can Figueres 35 m. (al Torrent de Can Figueres)
- * Avenc de les Garces -2,5 m. (entre el Rascler i la Morella)
- Cova del Mas Roig -4, 20 m. (a la Riera del Mas Roig)
- Cova del Morcell -4, 10 m. (al Sotarró)
- Coves I i II de Penyes Roges 7,7 m. (a les Penyes Roges)
- Cova de les Rates 10 m. (Circular U.E.C. jul. 1967 p. 103)
- Cova-avenc de la Troneda -11, 49 m. (al Fondo de la Troneda)

Terme Municipal de Castelldefels

- Cova del Collet 28 m. (a la Cinglera de Can Roca)
- Cova Perduda 15 m. (idem)
- Cova del Fang 300 m. (Circular U.E.C. des. 1968 p. 186)
- Cova Fumada 35 m. (al Turó de Cova Fumada de Vallbona)
- Cova del Mustafà 20 m. (al Pla de Castelldefels)
- Cova Tosca ("Sota Terra" 1909 p. 13)

Terme Municipal de Cervelló

- Cova del Cavall 30 m. ("Cordada" núm. 28 jul. - ago. 1957 p. 11)
- Cova de Can Guitarr 10 m. ("Senderos" maig 1967 p. 39)
- Cova de la Pepita (Palma de Cervelló. Anuari F.E.M. 1956)

Terme Municipal de Corbera de Llobregat

- Cova de l'Avenc del Pla de Comes 70 m. (al Pla de Comes)
- Cova de Coll Verdaguer 40 m. (al Coll Verdaguer)
- * Cova dels Dos -5, 84 m. ("Butll. C.E. Pirenaic" març-abr. 1972)
- Cova de la Guixera (Mapa-guia "Ordal" Editorial Alpina)
- Cova del Salt del Llop 20 m. ("Butll. C.E. de Gràcia" abr. 1964 p. 68)
- Cova Tapada -4, 16 m. ("Senderos" núm. 64 abr. 1964 p. 89)
- Cova-avenc de la Plomada -11, 56 m. (prop del Mas Dispanya)

Terme Municipal de Gavà

- Coves de Bruguers (balmes immediates a Bruguers)
 * Cova Bonica 4 m. (al Sot de l'Infern)
 Balma del Calamot 2 m. (a la vessant N. del Turó del Calamot)
 Cova del Cingle 10 m. (a la Vall de Joan)
 Cova Fonda 44 m. (a la Vall de Joan, desapareguda)
 Cova de l'Heura 10 m. (al Fondo de les Terradelles)
 Cova de la Font de la Ginebra 15 m. (prop de la font)
 Cova del Lladre 8 m. (a Rocabrúna de Bruguers)
 Cova d'en Mas -12, 25 m. ("Cingles" de l'A.C.E. de Mataró 4ª Trimes. 1969)
 Cova del Mussol 13 m. (a la Vall de Joan)
 * Avenc de Can Parés -5, 7 m. (a la Serra de Can Parés)
 Cova Petita 13 m. (a la Vall de Joan)
 Forat de la Molsa 6 m. (al Fondo de les Terradelles)
 Coves del Salt 12 m. ("Speleón" juny 1954 núm. 1,2 p. 74. Al Sot de l'Infern)

Terme Municipal de Torrelles de Llobregat

- Cova de Can Mas 5 m. ("Sota Terra" 1909 p. 14)

Terme Municipal de Vallirana

- Cova Bonica 20 m. (Mapa-guia "Ordal" Edit. Alpina)
 Avenc Corcat -5, 12 m. ("Cordada" núm. 88 maig 1967 p. 7)
 Cova de la Penya Blanca (destruït per una pedrera)
 Cova del Pont Gran (derruïda, prop del Maset)
 Cova del Morrut (derruïda, prop del Coll d'Ordal)
 Cova de l'Ordal o del Maset del Lledoner 60 m. (prop del Maset)
 Cova de la Fou Tomas 27 m. ("Senderos" jul. 1967 p. 101)
 Cova de la Font Bonica 30 m. (Pla de Bassioles. "But. C.E. Pirenaic" abr. 1972)
 Cova Freda (Pla d'Ardenya. "But. C.E.C." núm. 28 maig 1897 p. 157)

Cova del Fondo del Racó 30 m. (prop de la Fou Montaner. "But. C.E.C." núm. 28)

Cova del 1^r de Maig -4, 15 m. ("Butll. C.E. Pirenaic" núm. 204 set. - oct. 1973)

Cova-avenc del Pèlag. -17, 65 m. ("Cordada" núm. 68 maig 1961 p. 7)

COMARCA DE L'ALT CAMP

Terme Municipal d'Aiguamúrcia

Cova de la Moixeta (prop de la Moixeta, sobre la Riera de Marmellar)

Cova del Gat ("Les Valls del Gaià..." Iglésies-Santasusagna p. 325)

Cova de la Quadra ("Les Valls del Gaià..." p. 228)

Cova de Ca la Coca (entre la Masia i Sopera)

Terme Municipal de Masllorenç

Cova de la Pedrera -12 m. ("Butll. C.E. de Gràcia" set. 1966)

Terme Municipal de Montferri

Coves del Santó ("Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 199)

Coves del Sauló 29 m. ("Butll. C.E.C." núm. 21 abr.-juny 1896 p. 143)

Terme Municipal de Querol

Cova de Can Ferreres 30 m. (prop de C. Ferreres "But. C.E. Pirenaic" abr. 1972)

Coves del Garrofet (cingles del Garrofet, a l'W de Bonany)

Cova Gran o de la Bòfia (prop i al N de Bonany)

Cova de Sant Macari (prop d'Esblada, "Espel. de les Comar.

Tarrag." p. 35)

Coveta de la Torrica 4 m. (penjada al cingle de la Torrica, prop Valldossera)

Terme Municipal de Rodonyà

Cova del Jaïet o del Faiet (a la Plana Morella. "But. C.E.C." núm. 17 juny 1895)

* Cova del Papiol ("Butll. C.E.C." núm. 29 juny 1897 p. 200)

Terme Municipal de Vilabella

Cova Roja 600 m. (Circular "U.E.C." jul. 1967 p. 103)

Cova d'en Gatell o de les Solanes (balma quasi desapareguda actualment)

Coves del Groc (balmes al llarg del cingle de les Solanes)

La Foradada (pont natural a la riba dreta del Gaià)

Terme Municipal de Vila-rodona

* Cova Gran o Abric Gran (balma de la Serra de Pedrafita)

COMARCA DEL TARRAGONÈS

Terme municipal d'Altafulla

Cova d'Altafulla ("Sota Terra" 1909 p. 10)

Cova de l'Encantament 28 m. ("Speleón" núm. 1,2 juny 1954 p. 108)

Terme Municipal del Catllar

Bauma Llarga (a la riba esquerra del Gaià, prop del pont del F.C.)

Baumes del Mas Terrers (sota del Mas, a la carretera de la presa)

Terme Municipal de la Nou de Gaià

Cova Farigalla 19 m. ("Butll. C.E. Pedraforca" gen. 1971)

Terme Municipal de Roda de Berà

- * Coveta del Crani 4 m. ("Speleón" T. 20 1973 p. 114-115)
- Cova d'en Duran -4, 13 m. ("Speleón" T.20 1973 p. 113-114)
- Cova-avenc d'en Floresso -10, 16 m. (a la Serra del Cucurull)
- * Cova-avenc d'en Merla -60, 120 m. ("Speleón" T. 20 1973 p. 101-113)

Terme Municipal de Salomó

- Coves de l'Irla (a les Solanes. "Espeleo. Tarrag." J. Ferraté p. 117)
- Cova del Canal 16 m. ("Senderos" gen. 1967 p. 8)
- Cova dels Clípeus (riba esquerra del Gaià, entre les Solanes i Bergeracs)
- * Cova Fonda 115 m. (en el meandre de Bergeracs)
- Cova Gran (balma prop de la Cova Fonda)
- Cova del Lladre ("Les Valls del Gaià..." p. 537)
- Cova Llopatera (més amunt de les Coves Roges. "Espel. Tarreg" Ferraté p. 38)

Terme Municipal de Torredembarra

- Cova del Cap Gros 25 m. (cova marina del Cap Gros)
- Cova de la Roca Foradada 46 m. (cova marina del Cap Gros)

Terme Municipal de Vespella de Gaià

- * Cova del Manou 30 m. (a l'E. de Salomó, en els vessants de la Serra Alta)
- Coves Roges (balmes a la riba esquerra del Gaià)
- * Coveta-cabana del Masió (prop del Masió)

